

Узагальнення нотаріальної практики нотаріусів Кіровоградської області з питань посвідчення довіреностей.

Протягом останніх двадцяти років в Україні активно формувалася принципово новий інститут права власності, який дав право кожному володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю та результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Однак, існують певні обставини, через які особа не може здійснювати певні дії – в силу закону або через фізичні вади. Для реалізації свого права потрібна особа, яка б представляла її. Таким чином, потреба у представництві виникає тоді, коли особа яку представляють в силу закону (наприклад, відсутність дієздатності) або через конкретні життєві обставини (наприклад, тривала відсутність за місцем проживання, хвороба, відрядження), не може особисто здійснювати свої права і обов'язки.

Посвідчення довіреностей – одна з найбільш поширених нотаріальних дій.

Так, глава 17 Цивільного кодексу України передбачає представництво.

Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства.

Правочин, вчинений представником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє.

Положеннями глави 4 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 визначено, що нотаріуси посвідчують довіреності, складені від імені однієї або кількох осіб за усним зверненням довірителя з чітко визначеними юридичними діями, які належить вчинити представникові.

Посвідчені нотаріусами довіреності, а також передоручення за ними, припинення їх дії підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей відповідно до вимог Положення про Єдиний реєстр довіреностей.

При посвідченні довіреностей нотаріуси керуються Цивільним кодексом України, Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 22.02.2012 № 296/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.02.2012 за № 282/20595 (далі – Порядок), Правилами ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України 22.12.2010 за № 3253/5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 23.10.2010 за № 1318/18613 (далі – Правила), Положенням про Єдиний реєстр довіреностей, затвердженого наказом Міністерства юстиції України 28.12.2006 № 111/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.12.2006 за № 1378/13252 (далі – Положення), Порядком ведення Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів, затвердженого наказом Міністерства юстиції

України 04.11.2009 № 2053/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 09.11.2009 за № 1043/17059.

Узагальнення нотаріальної практики щодо посвідчення нотаріусами Кіровоградської області довіреностей розроблено з метою виявлення найбільш поширених та типових помилок, які зустрічалися при посвідченні довіреностей, їх скасування, видачу дублікатів довіреностей в ході перевірок з метою звернення уваги нотаріусів на таких помилках та недопущення іншими нотаріусами аналогічних помилок у подальшій роботі.

Дане узагальнення підготовлено за наслідками проведених планових комплексних перевірок організації нотаріальної діяльності приватних та державних нотаріусів Кіровоградської області протягом 2017 року за період 2015-2017 роки та за наслідками проведеної цільової перевірки Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області за період роботи з 01.01.2016 – 02.10.2017 з питань дотримання вимог Закону України «Про нотаріат», порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства.

Так, протягом 2017 року Головним територіальним управлінням юстиції у Кіровоградській області здійснено 73 планових комплексних перевірок, з яких 9 перевірок державних нотаріальних контор, 1 перевірка державного нотаріального архіву та 63 перевірки приватних нотаріусів.

Протягом 2017 року всього нотаріусами Кіровоградської області було посвідчено 27680 довіреностей, у тому числі на право розпорядження майном – 4685, на право розпорядження транспортними засобами – 10764, та інших довіреностей – 12231. З них державними нотаріусами всього було посвідчено 1354 довіреностей, приватними нотаріусами всього було посвідчено 26326 довіреностей.

В узагальненні використано матеріали комплексних перевірок приватних нотаріусів: Белінського І.Д., Малогон В.О., Лебедевої Н.Л., Письменної Л.І., Куценко І.В., (Кропивницький міський нотаріальний округ), Гетьман Л.О., Кіріченка Г.М. (Бобринецький районний нотаріальний округ), Хлопчанюка Р.В. (Благовіщенський районний нотаріальний округ), Степаненко Р.Г. (Новоархангельський районний нотаріальний округ), Величко В.О. (Долинський районний нотаріальний округ), Котляренка Ю.І. (Олександрівський районний нотаріальний округ), Драної Л.І., Михайленка В.І. (Світловодський районний нотаріальний округ), Полякової Н.В. (Новоукраїнський районний нотаріальний округ), Воеводи С.М. (Голованівський районний нотаріальний округ), Стенюхіної І.В., Радової С.В. (Олександрійський міський нотаріальний округ) та перевірка Онуфріївської державної нотаріальної контори.

Нотаріус, починаючи вчинення нотаріальної дії, зобов'язаний встановити особу громадянина, який до нього звернувся, перевірити його

діездатність, встановити правоздатність юридичної особи, особу представника і перевірити його повноваження.

Відповідно до пункту 4 глави 4 розділу I Порядку, нотаріусом перевіряється дійсність нотаріально посвідченої довіреності за Єдиним реєстром довіреностей, за винятком довіреностей, які посвідчено або видано за кордоном компетентними органами іноземних держав, за умови їх легалізації уповноваженими органами. Без легалізації такі довіреності приймаються нотаріусами у тих випадках, коли це передбачено законодавством України, міжнародними договорами, в яких бере участь Україна. За результатами перевірки дійсності довіреності (її дубліката) виготовляється витяг з Єдиного реєстру довіреностей, який додається до примірника правочину, що залишається у справах нотаріуса. Так, за результатами комплексних перевірок та за наслідками проведеної цільової перевірки Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області виявлено, що дана норма не дотримана приватним нотаріусом Кропивницького міського нотаріального округу, Бобринецького районного нотаріального округу та Благовіщенського районного нотаріального округу.

Приватним нотаріусом Новоархангельського районного нотаріального округу допускаються помилки при реєстрації посвідчення довіреностей в Єдиному реєстрі довіреностей.

Положеннями підпункту 2.5. пункту 2 глави 4 Розділу II Порядку встановлено, що у тексті довіреності мають бути зазначені місце і дата її складання (підписання), прізвище, імена, по батькові (повне найменування для юридичної особи), місце проживання (місцезнаходження – для юридичної особи) представника і особи, яку представляють, а в необхідних випадках і посади, які вони займають. У довіреностях, що видаються на вчинення правочинів щодо розпорядження майном, також зазначається реєстраційний номер облікової картки платника податків довірителя (податковий номер). У довіреностях, виданих на ім'я адвокатів, можуть зазначатися їх статус та членство в адвокатському об'єднанні (якщо адвокат є членом адвокатського об'єднання). Дана вимога дотримана усіма приватними та державними нотаріусами Кіровоградської області, діяльність яких перевірялась протягом 2017 року.

Підпунктом 5.1. пункту 5 глави 4 Розділу II Порядку передбачено, що довіреність, видана в порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню після подання основної довіреності, у якій застережене право на передоручення, або після подання доказів того, що представник за основною довіреністю примушений до цього обставинами для охорони інтересів особи, яка видала довіреність. Дане положення нотаріусами дотримане.

Згідно підпункту 5.2. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку, при посвідченні довіреності в порядку передоручення нотаріус роз'яснює представнику довірителя вимоги статті 240 Цивільного кодексу України. Нотаріусами Кіровоградської області вищезазначена вимога дотримана.

У відповідності до підпункту 5.4. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку, довіреність, видана в порядку передоручення, не може містити в собі більше прав, ніж їх передано за основною довіреність. Однак, приватним нотаріусом Долинського нотаріального округу при посвідченні довіреності така норма не дотримана.

Нотаріуси Кіровоградської області, діяльність яких перевірялася, не порушують вимоги підпункту 5.5. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку. Тобто, строк дії довіреності, виданої у порядку передоручення не перевищує строку дії основної довіреності.

Відповідно до підпункту 5.7. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку, на основній довіреності робиться відмітка про передоручення, копія якої долучається до примірника довіреності, що залишається у нотаріуса. Однак, за результатами комплексних перевірок та за наслідками проведеної цільової перевірки Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області встановлено, що приватним нотаріусам Олександрівського районного нотаріального округу, Бобринецького районного нотаріального округу та приватними нотаріусами Кропивницького міського нотаріального округу, дане положення не дотримане.

Разом з тим, у довіреності, виданій у порядку передоручення, мають бути вказані дата і місце посвідчення основної довіреності, та реєстровий номер, найменування нотаріального округу, прізвище, ім'я, по батькові нотаріуса, який її посвідчив, прізвище, ім'я та по батькові нотаріуса, який її посвідчив, прізвище, ім'я, по батькові і місце проживання особи, якій видана основна довіреність, і особи, якій вона передоручає свої повноваження, що передбачено підпунктом 5.6. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку. Дана вимога не належним чином виконана приватним нотаріусом Долинського районного нотаріального округу, Кропивницького міського нотаріального округу та Світловодського районного нотаріального округу.

Положеннями пункту 6 глави 4 розділу II Порядку передбачено, що особа, яка видала довіреність, за винятком безвідкличної, може у будь-який час скасувати довіреність або довіреність, видану в порядку передоручення.

Нотаріус, завідувач державного нотаріального архіву при одержанні заяви про скасування довіреності або передоручення робить про це відмітку на примірнику довіреності, що зберігається у справах нотаріуса, у

державному нотаріальному архіві, і відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій.

Якщо особа, яка видала довіреність, подасть примірник довіреності, що є у неї, напис про скасування довіреності або передоручення робиться і на цьому примірнику, після чого він разом із заявою додається до примірника, що зберігається у справах нотаріуса, в державному нотаріальному архіві.

Повідомлення особи, яка видала довіреність, представника, а також відомих їй третіх осіб, для представництва перед якими була видана довіреність, про скасування довіреності може бути оформлено нотаріусом згідно з дотриманням Порядку шляхом передавання відповідної заяви. Дане положення дотримуються усі нотаріуси Кіровоградської області.

У відповідності до пункту 7 глави 5 розділу II Порядку, довіреність та її скасування підлягає обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей відповідно до вимог Положення. При посвідченні довіреностей нотаріуси, діяльність яких перевірялася протягом 2017 року, реєструють їх в Єдиному реєстрі довіреностей в день посвідчення довіреностей, що підтверджується витягами про реєстрацію в Єдиному реєстрі довіреностей.

Разом з тим, нотаріус зобов'язаний перевірити справжність кожного аркуша документа, який викладений на спеціальних бланках нотаріальних документів та подається для вчинення нотаріальних дій, за допомогою Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів у порядку, передбаченому Порядком ведення Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів. Перевірка справжності бланків у Єдиному реєстрі здійснюється за серією та номером відповідного бланка. За результатами виконаної перевірки з Єдиного реєстру отримується інформаційна довідка. Інформаційна довідка про перевірку спеціального бланка нотаріального документа долучається до примірника нотаріального документа (договору, довіреності, свідоцтва тощо), для яких бланки перевірені, або зберігається в окремому наряді, якщо у справах нотаріуса не залишається примірник нотаріального документа, та виготовляється без використання спеціальних бланків документів реєстрів інформаційної системи Міністерства юстиції України, у відповідності до пункту 5 глави 8 розділу I Порядку та розділу 3 Порядку ведення Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України № 2053/5 від 04.11.2009 року. Державним нотаріусом Онуфріївської державної нотаріальної контори не дотримано даної вимоги при посвідченні довіреності у порядку передоручення.

Долучені до довіреностей копії документів повинні бути засвідчені належним чином, як того вимагає п. 9 глави 7 розділу I Порядку, нотаріусами Кіровоградської області така норма дотримана.

Відповідно до пункту 1.2. Правил, діловодство ведеться українською мовою.

Приватним нотаріусом Кропивницького міського нотаріального округу при посвідченні довіреності з одночасним перекладом на російську мову, посвідчувальний напис було викладено на українській та російській мовах одночасно, чим не дотримано вимог статті 15 Закону України «Про нотаріат» та статті 16 Закону України «Про засади державної мовної політики».

Відповідно до п. 6.15 Правил, тексти, довіреностей, за винятком тих примірників, що залишаються у справах нотаріуса, а також дублікатів нотаріальних документів, викладаються на спеціальних бланках нотаріальних документів.

Текст нотаріально оформлюваного документа та посвідчувальний напис можуть бути викладені як на лицьовому, так і на зворотному боці спеціального бланка нотаріального документа.

Якщо посвідчувальний напис викладається на звороті оформлюваного документа, то на лицьовому боці останньої сторінки документа зазначається частина посвідчувального напису, починаючи з найменування міста (селища, району), де знаходиться державна нотаріальна контора, в якій працює державний нотаріус, або робоче місце приватного нотаріуса, а на його зворотний бік переноситься інша частина найменування. Однак, вищезазначена вимога не дотримана приватним нотаріусом Новоукраїнського районного нотаріального округу, Голованівського районного нотаріального округу, Новоархангельського районного нотаріального округу, Світловодського районного нотаріального округу та приватними нотаріусами Олександрійського міського нотаріального округу.

Протягом 2017 року до Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області надходили звернення з приводу надання роз'яснення щодо посвідчення та терміну дії довіреності, на що управлінням юстиції надавалась відповідь в межах компетенції. Скарги на незаконні дії нотаріусів щодо посвідчення довіреностей відсутні.

Аналізуючи узагальнення помилок при посвідченні нотаріусами Кіровоградської області довіреностей необхідно дотримуватись наступних норм:

- неухильно дотримуватись Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435-IV, Закону України «Про нотаріат», «Правил ведення нотаріального діловодства», затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 №3253/5, «Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 та інших нормативних актів, що регулюють організацію нотаріальної

діяльності, дотриманням порядку вчинення нотаріальних дій та ведення нотаріального діловодства;

- належним чином дотримуватися вимог пункту 4 глави 4 розділу I Порядку - перевіряти дійсність основної довіреності при посвідченні передоручення за даними Єдиного реєстру довіреностей та за результатами перевірки виготовляти відповідний витяг;
- дотримуватися підпункту 5.4. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку – не допускати помилок при реєстрації довіреностей в Єдиному реєстрі довіреностей;
- дотримуватися положень підпункту 5.7. пункту 5 глави 4 Порядку – робити відмітки про передоручення на основній довіреності;
- в повній мірі дотримуватися вимог підпункту 5.6. пункту 5 глави 4 розділу II Порядку, а саме, повністю зазначати в тексті довіреностей виданих в порядку передоручення прізвище, ім'я та по батькові нотаріуса, який посвідчив основну довіреність;
- дотримуватися пункту 5 глави 8 розділу I Порядку та розділу 3 Порядку ведення Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів;
- при посвідченні довіреностей дотримуватися форм посвідчувальних написів додатку 25 до Правил.

Підводячи підсумки вищезазначеного узагальнення можна дійти до висновку, що нотаріуси Кіровоградської області в цілому при посвідченні довіреностей дотримувалися вимог глави 4 розділу II Порядку та вимог глави 17 Цивільного Кодексу України. За результатами комплексних перевірок та за наслідками проведеної цільової перевірки Головного територіального управління юстиції у Кіровоградській області виявлено, що помилки, які зустрічалися в роботі нотаріусів та стосувалися посвідчених довіреностей не мали систематичного характеру. З нотаріусами Кіровоградської області обговорено всі допущені помилки та заходи, які необхідно вжити для усунення допущених помилок та запобігання їм у майбутньому.

З метою вжиття заходів щодо подальшого недопущення нотаріусами порушення норм чинного законодавства при посвідченні довіреностей, дане узагальнення довести до відома та врахування в роботі нотаріусам Кіровоградської області.

**Відділ з питань нотаріату
Головного територіального
управління юстиції**

22.03.2018